

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Vabilo na naročbo!

Z današnjo številko smo končali tretji letnik naših „Dol. Novic“. Pri srčno se zahvaljujemo vsem, kateri so kaj pripomogli, bodisi s pisanjem, ali naročilom, ali vsaj s priporočilom. Vsem prav lepa zahvala! S prijateljskim zaupanjem priporočamo pa se tudi za naprej vsem častitim naročnikom, da bi nam oni blagovolili zvesti ostati ter prosimo, da bi tudi veliko novih naročnikov pridobili.

Cena ostane kakor do sedaj 1 gold. V Švico in Ameriko 1 gold. 50 kr., na Nemško in v Bosno 1 gld. 25 kr. za list in pošiljatev.

Zaupljivo prosimo, naj blagovolijo častiti naročniki svojo naročnino prav kmalu poslati, ker tisto zaostajanje silne težave dela, red moti, in množina odtisov se ne more določiti.

Vsakemu naročniku priložimo tudi listek za pošiljatev naročnine; ker pa letos taka pošiljatev ni več zastonj, kakor lani, prosimo, vsaki pošiljatvi 3 kr.

več pridjati, s tako pošiljativjo še vedno vsakemu naročniku 2 kr. prihranimo, kajti po nakaznici bi moral plačati 5 kr. Na listek prosimo natančno zapisati ime in kraj naročnika. Nove naročnike prosimo, k svojemu imenu pristaviti besedico *novi*.

Vse č. naročnike, kateri so še z lansko naročnino zaostali, prijazno prosimo, naj zanesljivo kmalu stvar poravnajo, ker smo le izjemno na dolg pošiljali.

Spoštovanjem
Vredništvo „Dolenjskih Novic“.

Gospodarske stvari.

Kako naj se z apnom gnoji?

Kdor hoče z apnom zboljšati rodovitnost zemlje, gnojiti jo mora ob enem tudi z hlevskim gnojem kakor doslej. Le kdor bode takó ravnal, temu rodila in dajala bo zemlja od leta do leta bogate pridelke in postajala čim dalje bolj rodovitna. Zelo nespametno bi pa bilo, ako bi kdo hotel zemljo odslej naprej samo z apnom gnojiti da bi dosegel večjo rodovitnost.

Podlistek.

Potne črtice.

Spisuje Ant. Kocmur. (Dalje.)

Dalje šli smo počez gore nizdol. Solnce je pripekalo, bilo je treba večkrat utakniti v usta kak bonbons, katere smo še doma vzeli, da se jezik ni prisušil. Gredoč mimo kraja, kjer je bil Gospod preklel nerodovitno smokvino drevo, (tudi zdaj še jih nekaj raste), rekel je nek prusk g. nadgozdar, ki je po sadu gledal pa ni nič dobil: „Še sedaj so proklete, da nobena sadu ne prinaša“. Ko smo prišli v nižino na cesto, ki drži iz Mesta v Betanijo, ležala sta dva dolgouha na cesti s košarami s prstjo napolnjenimi, katere sta pa vse zvrnila ter tako mirno počivala, med tem ko sta pa njih gonjača menda v mestu še črno kavo srebala. Dalje gremo ob obrežji Cedronovega potoka

proti jugu; na desni strani na višini je Mestno obzidje, na levi pa oljkino gorovje. Umevno je samo ob sebi, da je tu mnogo zanimivih spomenikov kot: ogromni, starodavni grob kralja Jozafata. Potem grob Absalona, katerega si je še sam po svojem načrtu sezidal, v katerem pa ni ležal itd. Dalje: ribnik Siloe, skoraj edini v okolici z nekoliko hladno vodo; globok je ter se gre po stopnjicah dol, kakor v kako veliko klet pod skalo. Privabi vedno mnogo ženstva, da s prstenimi vrči kakih 20 min. proč v mesto vodo odnašajo. Ne daleč zagledali smo v suhem potoku razpadajočega dolgouha, seveda ni bil brez mnogih mrčesov; trebalo je brž vzeti robec ter si ga nad usti potisniti. Mislim sem si: no to je zopet dokaz dobre carigrajske oblasti. Ko sem vprašal spremljajočega gospoda, kedaj bo voda iz suhega potoka enake nesnage v 6 ur oddaljeno

S tem bi si ravno škodoval, ker bi z golim apnom zemljo sčasoma lahko takó ob njeno rodilno moč pripravil, da bi opešala. Brez hlevskega gnojá apno zemljo izsesá. To naj si toraj vsak izmed nas dobro zapomni!

Z apnom naj se gnoji po malem in rajše večkrat, kakor pa poredkoma in tačas močno. Tako npr. zadostuje, če bomo poprek vsakih 5 let gnojili in porabili okolu 20 g (novih centov) apna za 1^{ha} (t. j. 1³/₄ orala) zemlje. Za začetek je boljše, da manj gnojimo. Če bi se pa ta množina apna v zemlji prej izrabila, ponovi se lahko gnojenje že četrto leto in se ponavlja potem lahko vsako 4 leto. Čem bolj je zemlja glinasta ali ilovna, čem težja je in čem več ima železa v sebi, tem več apna naj se rabi za gnojenje. V takih okolščinah se ga tudi 40 do 50 g in še več lahko porabi na 1^{ha} zemlje.

Za gnojenje se rabi le tako apno, katero je že v prah razpadlo. Z apnom ravna in gnoji se pa na sledeči način:

Žgano apno se v kosih, kakor ga dobimo iz apnenic, napelje na dotično njivo, kjer se razvozi v kupce takó, kakor to delamo pri navadnem gnoju. Ti kupci žganega apna se pustijo tako dolgo ležati, dokler si toliko vode iz zrakú navzamejo, da razpadejo v prah. Sedaj je čas, da se razmečejo in raztrosijo, toda le pri suhem in mirnem vremenu. Pri deževnem vremenu se ne sme nikdar apno trositi. Apno se najboljšje z lopato v roki raztrosi. Gledati pa je, da se apno kar se dá enakomérno čez njivo trosi, da bode njiva povsod dobro poštupana. Z lopato raztrošeno apno se potem še z brano razvleče, da se bolj pomeša s zemljo in na to pa podorje. Kaj pametno se ravna pri tem načinu gnojenja, ako se kupci žganega apna pokrijejo z zemljo, koja se okoli kupcev sproti nakoplje. Apno namreč v pokritih kupcih bolj pravilno in vgodno razpade.

Apno se pa tudi takó-le pripravi za gnojenje. Žgano apno se doma s toliko vode polije in pogasi, da razpade v prah. Za 3 nove cente apna se potrebuje 1 novi cent vode. Namesto vode se rabi lahko z dóst večjim pridom gnojica. V prah razpadlo apno se potem spelje na njivo, kjer se v kupce razvozi, raztrosi in sploh tako ravna, kakor je bilo spredaj povedano.

Najvgodnejši čas za gnojenje je jesen. Apno se navozi lahko takoj na strnišče in kedar je raztrošeno se podorje. Še boljše se pa apno pomeša z zemljo, če se spelje na njivo, katero smo že preorali in se toraj apno raztrosi po surovih brazdah. Najboljša prilika pognojiti kako njivo z apnom pa je za nas takrat, kedar jo na jesen prašimo n. pr. za okopavine. Z apnom se lahko gnoji tudi na spomlad. Tedaj pa se mora raztrositi kar se da zgodaj pred setvijo in ko se je zemlja dovolj osušila. Močvirni travniki gnojé se navadno na jesen.

Za gnojenje ni vsako apno enako dobro. Tisto apno, katero se hitro gasi, je boljše za gnojenje. Včasih je apno preveč ali premalo žgano. Kedar se tako apno gasi, ostane dost trdega kamnja vmés, katero je treba odstraniti, ker je nerabljivo za gnojenje.

Potrebno apno za gnojenje naj bi se žgalo v apnenicah, ktere bi v ta namen lahko posamezne občine postavile, da bi prišlo občanom ceneje v roke. Večji posestniki si lahko na svojo roko naredijo apnenice, koder imajo priliko lomiti potrebni apneni kamen. Najcenejši se pride pač do apna, če ga je moč na lastni njivi žgati v apnenici, katero se začasno naredi in postavi iz ruše (tratnih važ), kakor je to tam v navadi, kjer imajo apneni kamen doma. Z apnom se je treba preskrbeti toraj na ta ali oni način, da bode le ceneje kakor je sedaj, ko se rabi le za napravo malte ali morta in katero je predrago za namen gnojenja. —m—.

mrtvo morje potisnila, rekel mi je: „Bivam tu že več let. Zadnji dež imamo tu nekako začetkom aprila in prvi pa začetkom novembra. Snega pa jaz tu še nisem videl do letos, ki je padel 7 prosinca zjutraj za dva prsta na debelo, a ob 11. uri dop. ni bilo niti sledu za njim in to je bila novica tukajšnim ljudem“.

Zavili smo proti Sionu v hrib, kjer je bilo dosti v skalo vsekanih grobov še iz starih časov z malimi vhodi. V enem samem takem je za 15 do 20 rakev na desno in levo v kamnite stene izdolbenih žlebov. Nekateri ubogi ljudje, kakor pri nas cigani, stanujejo v teh grobnih izdolbinah, v sredi imajo pa ognjišče. K takem stanovanji prihajal je tačas ravno zagorel Arab, kateri je štiri kozličke za noge držal, tako, da so z glavami dol viseli in stara koza se je

pa še oslici na vrat kobalila. Potem gremo čez pust ilovnat prostor, ki je bil nekda kupljen za trideset srebrnikov z imenom njiva krvi. Kmalu smo pred zidovjem in kjer je bila nekda zadnja večerja in prihod sv. Duha; tu je tudi v enem oddelku grob Davidov, kateri je prava krasota in v veliki časti pri Turkih. To zidovje, kakor zgodopisci menijo, je trpelo ob razdejanji Jeruzalema najmanjše poškodovanja. Imenovano, to je svetišče zadnje večerje, imenuje se tudi mati vseh katol. cerkva na zemlji. Zraven je čez en oral neobzidanega prostora in to je katoliško pokopališče, na katerem so ravno pred nekaj tedni turški fanatiki na gomilah sramotili katoliške križe tako, da je ondotni avstrijski poslanec zato zahteval zadoščenja pri turški vladi, — kar je tudi pomagalo.

(Dalje sledi.)

V brambo ticam.

Mnogo se je vže pisalo po raznih časnikih in knjigah v brambo drobnih tičic. Žali Bog, da se to vse le še preveč zanemarja. Ljudstvo ne spozna povsodi njihove koristi; to nam spričuje spis pod naslovom „Ubogi tički“ v goriškem „Gospodarskem listu“, ki se začinja z besedami: „Vže dolgo let nismo videli v Gorici toliko tičev živih in mrtvih prodajati kakor letos.“ Obžalovati je vendar, da ne poseže tu vmes pravica, da bi se zabranil lov in prodajanje drobnih pevcov.

Tudi na Kranjskem se godi kaj enacega; tega sem se prepričal pred nekaj leti, ko sem obiskal v jeseni neko gorsko vas v Rudniškej fari. Videl sem tukaj priprave za tičji lov. Na gladkih kakih 6m dolgih in 4m širokih prostorih so bili privezani s pristriženimi perutnicami kosi, brinovke, drozdi, dleski, ščinkovci, strnadi in dr. Tu so se mučili, ter z žalostnim čivkanjem privabili, ter klicali družih prostih tovarišev vživajočih še v zraku zlato svobodo, da so se posedali k njim, in tičar, ki je na nje prežal, jih je zagrnil s pogubno mrežo. Pravil mi je tudi, da je zagrnil že dostikrat na enkrat do dvesto malih tičic. Pomisli, dragi čitatelj, koliko škode se napravi na ta način. Milo se mi je storilo, ko sem videl to nečloveško počenjanje. Ko bi ta lov prinašal tičarjem toliko dobička, da bi se celo zimo preživil s tem denarjem, katerega dobi za vjete tice — ne bilo bi vredno, da bi se dovolil ta lov. Kako pa se obrne in porabi ta denar? navadno se potrosi za žganje in enake malovredne reči. Misli se: ta denar je le po strani pridobijen, sme se tudi tako zapraviti.

Čudno se mi zdi, da ljudje ne spoznajo, da delajo s tem škodo sami sebi, in krivico — veliko krivico drobnim ticam, katere nas razveseljujejo celo leto, ter ob enem pobirajo od ranega jutra do poznega večera škodljivi mrčes po sadnem drevju. In v zahvalo za to dobroto, nehvaležni človek — po zimi — namesto da bi jim vrgel pest malovrednega zrna v hrano na sneg, se polakomni na par krajcarjev, katere skupi za nje, ko jih podavi v plačilo za celoletni trud! Človek! ni li to nehvaležnost, največja nehvaležnost, ki se znajde pod solncem. — „Še nekaj!

Gospodarji in očetje, vi imate v tem oziru prvo besedo: prepovedajte ostro loviti senice in dr. po zimi ko jih mraz in silni glad žene iz gozda v vas k vašim oknom, da si tu iščejo pičle hrane. Pametneje, da veliko pametneje je, ako zapoveste svojem sinu, da vrže vsaki dan pest bučnih pešek na sneg, katere bodo pobirale senice in brlezi z veseljem ter hvaležnim čivkanjem.

Ne pustite tudi zapirati v tesne gajbice senic in ščinkovcev, in dr., kar se godi na kmetih v

sedajnem zimskem času tako pogostoma. Saj petje tatic v gajbo zaprtih, je le tužno žalostno toževanje nad hudobnem človekom, kateri jih je zaprl v kletko ter jim odvzel zlato prostost. Znano je tudi, da po zimi vjete, in v kletko zaprte tice ne živijo dolgo; malo jih preživi zimo, navadno najdeš v malo dneh ležati mrtve v kletki.

Upam, da bodo te besede vsaj pri nekterih omikanih in pametnih gospodarjih našle svoj prostor, da bodo storili kakor se zgoraj veleva namreč: prepovedali svojim podložnim loviti drobne pisane pevice, katere jim bodo prihodnjo pomlad hvaležno prepevale po cvetočem drevju.

V Kremsu ob Donavi meseca nov. 1887.

Ignacij M. Krivčev.

O kravji vpregi.

(Podúčen pogovor.)

Matijče: No, Jernej, ali si bral „Kmetovalca“? *)

Jernej: O bral sem ga bral in premišljeno sem ga bral.

Matijče: I kaj pa porečeš vendar Ti h kravji vpregi? Kaj čemo začeti res sedaj na stare dni krave vprezati mesto konj? To po mojih mislih vendar ne gre! Ha, ha, cel' svet bi se nam smejal! Kaj bi rekli naši sosedje in drugi ljudje k temu?

Jernej: Naj rečejo, kar hočejo. Jaz sedaj in že nekaj časa sem dobro sprevidim, da je zares nespametno, da redim zraven krav dva konja nalašč za poljska dela. To se mi res ne splača. Velik del leta stojita konja brez dela v hlevu. Krme jim je pa vendar zmeraj le treba in sicer boljše krme. Ta pa je dandanes draga. Res da dobim od konj tudi gnoja, pa ta je strašno drag in mi nikakor ne poplača krme.

Matijče: Menda vendar ne boš hotel konje s kravami zamenjati in začel s kravami delati? kam pa misliš?

Jernej: Zakaj pa ne? V kolikor bo le moč in potrebno. Če si drugod lahko obračajo krave v večjo prid, da ž njimi tudi vozijo in delajo, zakaj bi jih tudi jaz bolj ne izkoristil? S tem pa ne mislim reči, da bodem vsa dela s kravami opravljal. To tudi ne gre pri mojem posestvu, ker je že tolikanj veliko. Ampak izredil si bom en par dobrih juncev, ki bodeta za vsako delo. Zraven juncev bom pa rabil tudi krave za vsa težja dela, kakor za vlačenje, za vožnjo gnoja in krme, ob žetvi itd. Konje bodem pa prodal.

Matijče: Tebi Jernej bi se pač malo poznalo, če rediš tudi zanaprej še konje. Pa boš imel saj živino, s katero se lahko pred svetom pokažeš.

*) „Kmetovalec“ t. j. gospodarski list, katerega izdaja o. kr. kmetijska družba v Ljubljani.

Jernej: To ni res! Jaz dobro vem, kaj mene konjska vprega stane. Koliko me stane krma, koliko konjska oprava, kovanje itd. Celo konjski hlapec je dražji. In če se mi konj pokvari, da ni več za rabo, ga moram tja vreči, ker je brez vrednosti. Goveja vprega je dost cenejša in prinaša več dobička. Vrh tega pa prodam lahko goved saj za meso, če ni več za drugo rabo. Posebno krave dajejo nam lahko lep dobiček, če jih bomo vprezali, ker nam bodo koristile z molžo, s teleti in z delom. Res je sicer, da imajo krave ob času dela manj mleka, vendar je pa njih delo za to veliko več vredno kakor izgubljeno mleko. Delavne krave so vrhu tega tudi bolj zdrave in čvrste, kar se posebno na teletih pozna. To so uvideli povsod živinorejci, koder redijo živino leto in dan v hlevu. To vse je zadost velik vzrok, da rabimo govejo vprego namesto konjske, če že krave ne pa vsaj voli. Dandanes je treba gledati na vsak krajcar, da ga prihranimo, kjer je le moč. Le z varčnostjo pridemo naprej!

Matijče: V tem imaš prav Jernej, da je treba varčen biti in se tresti za vsak krajcar, če hočemo boljše shajati. Jaz tudi verjamem, da je goveja vprega cenejša. Al' pomisli Jernej tó, da pri nas ni ta navada. Drugi kraji, druge šege. To sem že večkrat slišal in to mi je tudi moj ranjki oče pravil. Drugod lahko vozijo s kravami, pri nas pa to ne gré, ker bi se ljudje strašno smejali. Jaz vem, da bi me sosedje na vse načine sramotili in zasmehovali, ko bi začel s kravami voziti.

Jernej: To vse nič ne dé. Ti sam si gospodar in moraš gledati, kako bodeš dandanes boljše shajal. Saj nimaš od nobenega nič, če si vse sam ne preskrbiš, kar Ti je za davke, živež itd. potrebno. Mar živiš od drugih? Mar Ti bode kdo pomagal, če bi se Ti kedaj slabo godilo? Umni kmetovalci nas v marsičem podučijo in marsiktera korist je že prišla po njih v deželo. Poslušajmo jih toraj! Al' ni morda res, če nam očitajo, da mi potratno gospodarimo, ker si redimo leporejene konje bolj za kinč in veselje kakor pa za delo. Krave imamo pa kumerne in medle, da jih je časih že groza gledati. Ali ni to zares nespametno? Dobro rejena goved bi nam veliko več koristila. Tako nam pa niti konji z delom ne poplačajo drage reje in ne prinašajo nobenega dobička, niti goved, ker je prepičelo rejena in preveč zanemarjena. Konjem znesemo vse boljše seno in oves, krave in druga goved pa mora životariti ob sami slami in ajdovici. To je zelo nespametno in nam na veliko škodo. Jaz dobro sprevidim, koliko boljše bi bilo, ko bi naši sosedje redili v večji meri govejo živino namesto konj, ker bi jim dost več vrgla.

Matijče: Veliko resnice si povedal — vse pa le še ne. Jaz vem, da bi si krave prej roge polomile, predno bi se privadile vožnje. In če bi se tudi navadile vprege, kdo bo ž njimi vozil? Mar naši posli? Vem, da za noben denar ne dobim hlapca, ki bi vozil s kravami.

Jernej: Ta je prazna! Stari pregovor pravi: Z'lo brez vse muje, se čevljev ne obuje. Kakor se privadi konj komata in junec jarma, tako se ga privadi tudi krava. Seveda je treba tudi pri kravi malo truda in potrpljenja, da se privadi vožnje. Ko se je pa privadila, vozi pa lepo in pohlevno, da je veselje. Da bi se hlapci branili voziti s kravami, to rad verjamem, ker mislijo v svoji neumnosti, da je sramotno tak posel opravljati. Kdor se pa brani tacega dela, je tepec v mojih očeh in v očeh vsacega pametnega človeka. Sicer se bodo pa že in še kmalo spametovali. Zato je pa najboljše, ako dajemo mi dober izgled mladim ljudem in začnemo voziti s kravami. Gotovo je, da se bo potem taka navada tudi pri nas vdomačila in razširila in da se ne bode nobeden več z zasmehovanjem vanjo spodtikal. Tisti, ki so nas najbolj zasmehovali skraja, poprijeli se bodo prvi kravje vprege, ker bodo uvideli, da jim daje res največ dobička. Dober izgled jih bode učil.

Matijče: Tvoje besede so pametne in meni prav všeč. Zato Te hočem poslušati in ubogati. Ravnal se bom po Tebi in storil to kar Ti. Če bodeš Ti konje prodal in začel obdelovati polje z voli in kravami, prodal bom tudi jaz mojega konja in si kupil eno močno kravo, da bom imel skupaj tri. S temi se upam prav dobro obdelovati svoja zemljišča in sploh potrebna dela pri svojem malem gospodarstvu opraviti. Uprezal jih bom navadno za pol dneva in gledal, da se bodo menjavale in vrstile v delu. Redil jih bom pošteno in posebno ob času večjega dela odmerjal jim bom več tečne krme.

Jernej: Takó, takó ljubi sosed Matijče in oba si bodeva na boljšem in na gotovem dobičku. Ob enem bodeva dajala pa dober izgled našim sosedom, ki naju bodejo kmalu posnemali in pričeli rajše govedo vprezati namesto dragih konj. Koliko več bi postavim zaleglo tudi Pikčevemu Tonetu in Polhovim, ko bi redili mesto konj več goveje živine. Pa že pride čas ko se bo ta korist dejansko pokazala in jo bodo tudi sosedje s prepričanjem uvideli. Res da je treba v vasi tudi konj, pa mi manjši kmetovalci ravnamo in redimo za naša poljska dela z dost večjim pridom vole in krave, toraj govejo živino, ktero bo treba odslej naprej tudi krmiti in oskrbovati. Potem nam bo dajala vse tiste koristi, kakor po družih krajih, kjer so ljudje že bolj probujeni in vneti za napredek kakor pri nas.

Petdesetletnica sv. očeta Leona XIII.

Napačno bi bilo, ako bi se „Dol. Novice“ ne spomnile, predenj z zadnjim listom sklenejo leto, neke reči, za katero se zanima vesoljni svet, ne le katoliki, ampak tudi drugoverci. Zadnji dan leta bode namreč preteklo 50 let, kar so bili naš slavno vladajoči papež posvečeni v mašnika: Mi Dolenjci smo verni katoličani, zato nam je slavnost našega Očeta jako pri srcu. Katoličani po širnem svetu pošiljajo bogate darove v Rim — tudi iz Kranjskega Slovenci so pripravili kaj dragocene darove, katere smo uže zadnjič omenili. Mnogoštevilno prihajajo zastopniki raznih narodov od severa in juga, od vzhoda in zahoda v starodavni Rim, da se poklonijo namestniku Kristusovemu na zemlji, da mu ustmeno sporoče, kako ga ljubijo, kako spoštujejo. — Mi ubogi Dolenjci, naše priproste „Novice“ ne morejo v Rim; ali doma ne bomo zastali, doma nočemo zastati za nobenim narodom — tudi za najbogatejšim ne! — veseliti se hočemo s svetim očetom in to veselje tudi po zvnanjem kazati s plapujočimi kresovi itd. Pred vsem pa hočemo prositi Vsegamogočnega, naj varuje in še dolgo ohrani v blagor cerkvi drago sivo glavo našega prisrčno ljubljenega papeža!

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Naš deželni zbor v Ljubljani jako pridno zboruje. Posebno veselje nam je, da lahko sporočimo svojim bralcem, da se prav posebno zanima za koristi našega kmeta. Glejmo le postave, o katerih se je govorilo med drugim: G. prof. Šuklje je priporočal, naj bi se skrbelo za to, da se osnuje deželna zavarovalnica, pri kateri bode moral vsakdo zavarovati svoje poslopje. — To bi brez dvoma veliko koristilo. — Govorilo se je o premembi občinskega reda; gg. Hren in Pfeifer o postavi, po kateri bi se zaprečilo, kolikor mogoče, razširjanje pogubne trtne uši. Priporočalo se je posebno, naj vendar skrbi vlada bolj kakor doslej, da se preskrbimo z ameriškimi trtami, katerih uš ne konča; da naj se poskusi, katere so najboljše vrste itd. — Poslanec Hren je tudi priporočal prošnjo, naj se občina Draga odloči iz kočevskega in pridruži loškemu sodnijskemu okraju pa logaškemu okrajnemu glavarstvu.

Po Avstriji se prav pridno pripravljajo, da dostojno poslavé papeževo petdesetletnico — celo dunajski mestni zbor je sklenil enoglasno, da bode častital sv. Očetu. Enako delajo druga mesta.

Kaj je novega po širokem svetu?

Zadnji čas so se slišali kaj nevarni glasovi, češ, da bode **vojska z Rusom**. Rusi so res poslali precej vojakov proti naši meji. — Toda

naš modri cesar so poklicali imenitne vojaške gospe, reč se je prevdarila, in sedaj veje veliko bolj mirna sapa — upati je prav za gotovo, da se vsaj sedaj še izognemo krvavej vojski. Bog daj, vsaj vojska ne prinese nikdar nič dobrega!

Nemčija se trudi, da bi naložila velik davek na žito, ki pride iz tujega. To bi bilo za nas, zlasti za naše Madjare hud vdarec, kajti mnogo žita se izpelje na tuje iz naše Avstrije — še več pa iz Ruskega, ki bi to določbo še huje čutili kakor mi.

Nemce zadnji čas Bog precej ostro prijema: cesar je slaboten starček, njegov sin ima raka v grlu, cesarica je zadeta od mrtvouda — in zadnje dneve pravijo je mrtvoud zadel še mogočnega Bismarka, ki je mogočno nemško državo spravil pod svojega vladarja — sedaj cesarja Viljema. Ako ta mož umre, nastanejo lahko velike zmešnjave.

Z Laškega vam moramo zopet povedati žalostno vest, da je tamo razsajal zadnje dneve grozen potres v provinci Kosenci: podrlo se je jako mnogo hiš, in veliko ljudi je našlo smrt pod razvalinami.

Laški Italijani mislijo dati državnemu zboru prošnjo, naj se Rim povrne papežu. Zgodilo se bode to gotovo prej ali slej — nič ne pomaga, naj se nasprotniki še tako ustavljajo. — V Afriki se pomikajo Italijani vedno dalje proti Abesincem. — Če jih le ne bode tamošnja vročina preveč pekla?!

Na Francoskem je moral odstopiti prejšnji predsednik Grevi, kakor smo uže povedali. Bati se je bilo kaci hudih izgredov; ali posrečilo se je vendar vročekrvnim Francozom, da so nar brz izvolili naslednika Carnota, katerega hvalijo kot prav modrega in previdnega moža.

V Bulgariji ga ni pravega miru; ali eno so dosegli — s Turki so se nekako pobotali gledé davka.

Piše se nam:

Iz Novega Mesta 13. dec. — Zadnje nedeljo se je godilo pri nas kakor v katem velikem mestu: obhajale so se kar tri slovesnosti: Nemci so igrali v Kazini, Slovenci so se skazovali v dveh igricah v „Narodnem domu“ — kat. družba rokodelskih pomočnikov pak je obhajala svojo obletnico v lastnej hiši. O zadnji hočemo spregovoriti par besedic.

Ker so prostori majhni, kjer se doslej shaja družba, je povabila le nekaj gospoda, svoje podpornike in prijatelje, ki so jo tudi res radovoljno počestili. Zapelo se je nekaj pesmic, eden izmed pomočnikov je omenil v primernem govoru, kaj se je zgodilo v minulem letu, zahvalil se gg. do-

brotnikom ter obetal v imenu svojih tovarišev, da hočejo biti vedno zvesto vdani družbi itd.

Gospod načelnik dr. Marinko je obširneje pojasnoval stan družbe itd., zlasti pa jo toplo priporočal še dalje podpri naglaševaje posebno versko prepričanje, ki se goji v družbi; slednjič se je posebno zahvalil podpornikom — zlasti pričujočemu g. Hočevarju, ki je s svojim posojilom mogoče storil, da je dobila družba lasten dom. Tombola je bila zanimiva, — hvala za obilo podarjene dobitke! — Razveseljevanje domače, prisrčno — tako da je bila povabljen gospoda popolnoma zadovoljna.

Iz Prečine. — Od 14. do 21. avg. imeli smo v naši fari sv. misijon. Vodili so ga čč. gg. lazaristi. Vdeležili so se sv. misijona ne samo farani, ampak tudi obilo ljudstva iz okolice, in to prav pobožno. Končal se je sveti misijon s slovesno procesijo. — Prav hvaležni smo gg. misijonarjem za njih ginljive govore, kakor tudi gg. župniku in kaplanu, ki so nam sv. misijon preskrbeli.

Iz Sloke gore v Škocijanski fari pri Turjaku. — Na malem posestvu živi tukaj vdova; imela je edinega sina, vse njeno upanje in tolažba, da ji bo pomoč v starosti; ali kaka nesreča jo zadene. — Sin se prehladi, in na pljučnim vnetjem umrje 2. dec. zjutraj. Ob tretji uri popoldne pa pride neki šestletni deček z žveplenkami izza hiše, kjer je kup slame zapalil, in kmalo je bila vsa hiša v ognju. — Kakšen strah in žalost, ko je bila hiša v plamenu in mrlič v hiši. — Urno priskočijo sosede, da mrliča na prosto zanesó. — Vsak si lahko misli, kako žalost je uboga mati občutila pri pogledu mrtvega sina in goreče hiše. Uboga žena!

Dubica bosniška, 7. decembra 1887. — Prejmite, drage „Dol. Nov.“ tudi iz Bosne nekaj črtic, dosedaj še nisem čital nobenega dopisa od tod. Dohajajo ti dopisi od daljnih krajev, celo iz Amerike, sploh iz krajev, kjer so Dolenjci naseljeni. Tukaj do nas še ni nobeden zašel, čeravno je mnogo bližje kakor pa v daljno Ameriko in bi za male novce dobil veliko zemlje, ki je vedno ceneja. Tukaj dozda še niso skorej nič gnojili, zato je pa zemlja opešala, da neče več tako roditi, kakor je nekda. Kdor je ne bo mogel gnojiti, sčasoma ne bo nič več pridelal, ker je tudi na tretjino (zakup) ne bo mogel oddati, skušal je bo vsak prodati, kar je že sedaj na ponudbi, ko bi hotel kdo kupiti in sicer na ravnej lepej zemlji. Tukaj nema drugi svoje zemlje kot Turki, oni so sami svoji, drugi Bosanci so pa njih kmetje, ki morajo svojemu spahiji (kakor grofu) dajati tretjino pridelka, uzlic temu Turki vsejedno božajo in propadajo, ker se kakor gospoda nosijo ter malo delajo, potroški so pa vedno večji, letine slabe,

žito dober kup, tako da njihove kmetije le malo dobička nesejo.

Nasproti Turkom Serbi jako napredujejo, kar se zlasti v mestih vidi, kako se umikajo Turki v stran, Srbi pa zidajo nove hiše in s tem množijo svojo moč. Tudi na selih se jim boljši godi kakor Turkom; zlasti živina, posebno svinjereja jim donša veliko dobička. Da bi vlada odpravila tretjino, bi veliko pomogla ubogim kmetom, Turkom bi pa vrgla vso moč ob tla. Pobegniti bi morali iz Bosne zlasti oni spahije, ki nočejo delati, ampak živé ob žuljih ubogih kmetov, tretjinarjev.

Velika nadloga in sitnost je tudi za pridnega kmetovalca davek ali desetina, ki postaja vsako leto hujša, cenitelji so jako strogi, navadno rajše zapišejo več kot manj in še to dražje računijo kot se na trgu proda, tedaj pride več kot deseti del vrednosti plačati. Pa odrtija ne bo mogla dolgo trajati, ker so zemljo že dvakrat izmerili in cenili; misli se, da se vvede navadni zemljiščni davek, potem, ako bodo dobre letine, si bodo ubogi kmetje spet opomogli.

Slaba je letos letina, vendar so mogli nekteri posestniki od tistega grunta od lani pol več plačati, čeravno so manj pridelali, ker so se tako visoko cenili na pridelki. Letina je sploh kakor po drugih krajih le slaba, zavoljo velike suše, ki je že davno ne pomnijo take. Žito je bilo še dobro, ali koruza večidel slaba, nekatere njive še semena niso dale, drugih pridelkov tu ni; nevedni Bosanci ne sejejo ne ajde, ne kuhinjskih pridelkov, zato je pa že sedaj pri mnogih glad v hiši, kaj bo še le na spomlad? Fižol in kapus, ki Bosanci še obrajtajo, je tudi slabo obrodil, zato je pa fižol pol dražji od šenice.

Naj še povem približno ceno pridelkov. Pšenica je po 140 kr. 20 oka (= stari mernik). Koruza 120 kr., zob 60 oka (5 mern.) po 250 kr., strašno je pal v ceni od lani po 15—16 kr. oka (= 2¼ gld.), meso 24 kr. oka. Jabelka 8 kr. oka. Sadja je bilo še precej, debela živina se je dobro prodajala. Mesarji so hodili iz Zagreba kupovat. Prašiče ženejo največ na železnico, ki gredo dalje po Slovenskem in celo na Tirolsko.

Naši naseljenci Ipavci so tudi zasadili žlahtno trto, katera je letos prav dobro rodila, kraj je tu prav ugoden zanj. Do sedaj jo pa še niso nič gleštali; po času se bodo tudi Bosanci poprijeli, posebno če pride zemlja v njih lastnino, sedaj se izgovarjajo: „Kaj bom sadil, saj ni moja zemlja“. Tako nima ne on ne gospodar Turk nič, tudi na sadje nič ne gledajo, čeravno se drago proda.

Vlada še dobro skrbi, da gradijo nove ceste, šole, le za cerkve se še malo skrbi, Serbi jih malo potrebujejo, ker ne hodijo k maši še v mesta, le kaki večji praznik, pa prav malo. Velika mrzlota

vlada pri teh Pravoslavni ali kakor sami pravijo Srbih. Tudi katoliki, vsi naseljenci, večidel Hrvatje so jako mlačni v spolnovanji verskih dolžnosti, cerkev imamo malo, zidali bi radi večjo, pa manjka novac; nekaj bo že vlada pomagala. Saj Turkom le pomaga staviti nove Džamije prav brez potrebe, ker tudi oni niso več tako goreči za Mahomedovo vero kakor nekdanj; dosti se jih dobi, ki jedó sladko slanino in pijó vino, kar jim je strogo prepovedano.

Nazadnje še par besed Dolenjcem. Naj pridno prebirajo prekornostne „Dol. Nov.“, naj se vsestransko razširijo med kmetiskim ljudstvom, kateremu so največ namenjene. S tem vošilom sklenem svoj revni dopis, želeč vsem najboljši uspeh v novem letu!

Domače vesti.

(Podpore za šolska poslopja) je deželni zbor naklonil tako-le: Velika dolina 300 gld., Toplice 100 gld., Vrh 100 gld., Petrova vas 100 gld., Stari trg pri Poljanah 200 gld., Štrekljevec 500 gold., Tribučje 200 gold., Božakovo 400 gld., Dolenja Podgora 250 gld., Bojance 100 gld., Radence 250 gld., Obenje 200 gld. — Iz tega razvidimo, da bode dobil revni črnomaljski okraj največ za šole. V tem okraju se pa tudi veliko stori za šolski napredek.

(Staro leto), l. 1887 bliža se svojemu koncu. „Dolenjske Nov.“ s tem od njega slovo vzamejo. Če pogledamo nazaj na to preteklo dobo, moramo kolikor toliko zadovoljnost izreči o njej. Letina je bila še kaj dobra, pridelalo se je po naši dolenjski pokrajini skoro vsega obilo, zlasti vina veliko, katero se utegne bodoče leto dobro v denar spraviti. Velikih nezgod nam ni prineslo to leto, razen prebivalcem trebanjskega okraja, kjer je toča bila. „Dolenjske Novice“ so pa še posebno zadovoljne bile letos, kajti število naročnikov in prijateljev je zopet nekaj narastlo, kar kaže, da govorimo v pravem duhu s svojimi bralci. Želimo le, da nam tudi v novem letu zvesti ostanejo. V tej nadi voščimo vsem vesele božične praznike.

(Novomeška narodna čitalnica) ima svoj redni občni zbor v soboto dné 17. t. m. ob polu 8 zvečer. Poleg običajnih poročil in volitve novega odbora nahaja se na dnevnem redu tudi odborov predlog o izvolitvi nekega častnega člana.

(Kmetijska potovalna predavanja) imel bode tajnik c. kr. kmetijske družbe g. Gustav Pirc prihodnje dni v sledečih krajih: V Leskovcu v nedeljo 18. t. m. popoldne po cerkvenem opravi, na Raki v ponedeljek 19. t. m. dopoldne ob 10. uri, v Bučki v ponedeljek 19. t. m. popoldne ob 2. uri, v Škocijanu v

torek 20. t. m. dopoldne ob 10. uri in v Šmarjeti v torek 20. t. m. popoldne ob 2. uri. — Gosp. Pirc predaval bode povsod, kako je vinogradnikom ravnati, da jim trtna uš ne bode preveč škode naredila. Predavanje je povsod v šoli.

(K slavnosti) štiridesetletnice našega občespoštovanega gospoda vladnega svetovalca in okrajnega glavarja imamo dostaviti, da so mu tudi občine vsega glavarstva skupno poklonile lep album, napolnjen z podobami vsih županov in tudi večinoma vseh občinskih svetovalcev.

(† Čast. g. Janez Volčič), župnik v Šmarjeti, je po štirinajstdnevni bolezni v sredo 14. t. m. ob polu 4. uri popoldne, izdihnil blago svojo dušo. Rajni gospod je po vsem slovenskem svetu znan posebno zaradi mnogih lepih molitvenih knjig, ktere je neutrudljivo pisal za pobožno ljudstvo. — Zadnje njegovo delo je „Zgodovina Šmarješke fare“, ktero je ravno dotiskano in bo jako zanimivo. — Bil je velik dobrotnik, iskren dušni pastir, in posebno vnet za oplešanje cerkve. Bil je vsim brez izjeme priljubljen in spoštovan od starih in mladih tako, da ga bodo kaj težko pogrešali. Naj v miru počiva.

(Ogenj) v litijski novi tovarni za tkanino (Spinnfabrik) nastal je 7. t. m. popoldne v volni, katere je bilo precej veliko skupaj. Zažgal je neki delavec, ki so ga precej odpeljali v zapor. Lahko bi bila cela fabrika pogorela, ko bi precej ne zapazili. Za požigalca se še ne ve, ali je naredil iz hudobije ali po nesreči. —

(Veliko hišo) zidali bodo prihodnje leto v Litiji tik južne železnice. Namenjena svota za stavbo znaša 70.000 gld., in to bode ponos za Litijo. V njej bodo stanovali c. kr. uradi: sodnija, žandarmerija in uradniki itd. Od spodaj bode tudi jetnišnica.

Razne vesti.

* (Ženinom v pomislek.) Trikrat sim se oženil, pripoveduje sosed nekemu ženinu; prva me je oslepila, druga mi je fronke zmanjšala, tretja pa me je na noge postavila. Nobeni nisem hvaležen. Kako to, prša do ušes zaljubljeni ženin? Glej, pravi sosed, prva me je oslepila, kakor tebe tvoja nevesta, če bi videl, ne bi je za ženo vzel. Druga mi je fronke pomanjšala, ker mi je pol grunta zapravila, in sim potem manji davek plačeval. Tretja pa mi je pomagala na noge, kajti poprej sim se vozil, a ona mi je pomagala vse zapraviti, da sim potem peš hodil. — Menda se je že tudi drugim taka godila.

* (Koliko se dobi premoga na Angležkem? Leta 1883 se je izkopalo na Angležkem 1640 milijonov meterskih centov premoga. V 30. letih se ga je tamo izkopalo toliko, da bi se iz njega lahko napravil zid okoli zemlje, ki bi bil blizo 2 metra visok in toliko debel; ali pa bi se iz njega lahko po-

stavil steber 284 centimetrov debel, ki bi segal do meseca.

* (Gospodarska skušnja.) Da sadna drevesa ne pozebeje. Pogostoma se slišijo tožbe gospodarjev, da so jim pozebla mlada drevesa; a vendar jim ni za to mar, da bi jim kole prav postavili, kadar jih posajajo. Postavljajo jih na severno ali severno-vzhodno stran, češ, da jih tako postavljen kol zmrzline varuje; — ali to je pomota. Ako hoče gospodar mlada drevesa obvarovati pozeblina, naj zabije kol drevesu na južno ali južno-zahodno stran, da solnce meseca prosenca ali svečana mladih drevesec ne more obsijati od vrha doli od ene do treh popoldne. — Ker so prva leta mlada drevesa najbolj občutljiva, jih tako postavljen kol zavaruje, da ne pozebejo. Tudi to pomaga, ako drevesa od božiča do sušča na solnčni strani v slamo zavežeš.

* (Staro pesmico), katero zaradi prostora nismo pri prejšnjih dopisih iz Št. Jerneja natisnili, prinesemo zdaj na željo g. dopisnika, da tudi mlajšemu ljudstvu ohranjena ostane.

Ljuba fara Šent Jernejska,
In ta ravnina Dolenjska
O ti prelepo polje
In tud' te vinske gore.

Daleč ni take ravnine
In tako frutne doline
To Ljubljanci povedo
Ker po vince dol grede.

Lepa ravna gladka cesta
Tri ure od Novegamesta
Clo Koroški furman vej
Za le-ta prelepi kraj.

Hodil sem po ravnem polji,
Po širokem tam okoli
Videl sem božje stvari
Našega Stvarnika dari.

Videl sem boršče zelene,
Po polji žita rumene
Lepe vinske gore ros —
Hladna Krka teče vmes.

Ljudje sploh dobro živijo,
Purnane gosi redijo:

Ker je kakšen trahamet,
Vaga treh čez en cent.

Raški farman z hriba gleda
Šent Jernejskega soseda;
Poljski veter ga hladi,
Da se mu v srcu dobro zdi.

Pojdeš z manoj na Gorjance,
Videl boš pečene jance,
Tam se svet Miklavž časti,
Vlah pa Kranjca pogosti.

Rad bi hotel v tej fari biti
Pa ne s petjem kruh služiti,
Za kaj ne — to ne povem —
Škoda samo, da sam vem

Tudi so med njimi eni,
Možje in žene pošteni;
Vredni so hvale, časti;
Ljulkja se na stran pusti.

Kdor bo pel moje zdravice,
Spomni se moje dušice;
Zmislj, ki boš pesem pel,
Da sem tvoj prijatelj bil.

V mesecu novembru v Novomestu vračujoča se pisma:

Johann Šali, Vel. Lašče — Josef Gutmann, Bašič — Franz Mravinz, Wien — Johann Brudar, Mrburg — Josef Repavs, Gosaci — Johan Šubar, Misi-gon N. A. — Zohre, Bruwaschina — Mar Vončina, Gor. Konomlje — Lenard Pečnik, Minesota — Jos. Seničar, Cilli — Urša Krive, Trebelno — Domeniko Negro, Sachsenfeld — Ana Kič, Dobernig — Anžiček, Šivnici — Ana Kic, Dobrnik — Klemencie, Vordorf — Wessely, J. W. Laibach — E. Hensel, Dresden — Johan Kobe, Delhi Delavare — Josef Smerekar, Aschland — Janes Janko, Fiume — Mathias Stritzl, Chicago — Ferdinand Kunei, Graz — Luzar Ignaz, Jaska — Jankovič Maria, Catež.

Listnica uredništva.

Gosp. x-p., ne moremo sprejeti, ker se izogibamo vsa-cemu prepiru.

Gosp. V. B. v Dubici. 1 forint prejel. Za Bosno je zaradi višje poštarine naročnina za celo leto 1 gld. 25 kr. — Dopis smo hvaležno porabili.

Gosp. M. P. v L.: Naročnino hvaležno prejeli. Prav dobro se vjema z našim zapisnikom.

Žitna cena v Novem mestu 12. decembra 1887.

Domače pšenice mernik 1 gld. 90 kr., Debelica (koruze) 1 gld. 30 kr., Soršice 1 gld. 50 kr., Rži 1 gld. 25 kr., Ječmena 1 gld. 10 kr., Ajde 1 gld. — kr., Ovsa 65 kr., Krompirja 70 kr.

Loterijske srečke.

Trst	3. novembra	85	6	1	12	61
Gradec	10. novembra	81	58	21	7	57

Za popravo hiše katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Rudolfovem so darovali:

G. L. Gantar, župnik 2 gld., Neimenovan mojster 5 gld., g. dr. J. Šterbenec, dekan 20 gld., g. Anton Belec, klep. mojster 5 gld., Neimenovan duhoven 20 gld., Tombola pri obletnici 25 gld. 70 kr.



Bogu, vsegamogočnemu je po neizvedljivi previdnosti dopadlo, poklicati prečastitega gospoda

Janeza Volčič-a,

župnika v Šmarjetl na Dolenjskem,

danes ob polu 4 uri popoldne, v 63. letu, po 14dnevni hudi bolezni, previdnega s sv. zakramenti, v boljši večnost.

Pogreb bo v petek ob 10 uri dopoldne.

Prijatelji, znanci, spominjajte se pokojnega!

Šmarjeta, 14. decembra 1887.

[120]

Bratje Volčič.

V najem ali naprodaj

se daje hiša v Novem mestu takoj. — Natančneje pove vredništvo „Dol. Novic“. — [121—1]

Jože Strzelba v Ljubljani

kupuje vedno po najvišji ceni

češminjevo lubje, jeternik in druge zelišča.

V Novem mestu sprejema blago iz prijaznosti gospa Marija Rohrmann. [53—12]

V bližini mesta

ležeča njiva,

ktera meri 2 orala in 1053 □ sežnjev proda se s skednjem vred iz proste roke proti ugodnimi pogoji. Kupei naj se oglasiijo v tukajšni lekarni „pri angelji“. [113—3]

Koledar za na steno

za leto 1888,

slovenski in nemški, je izišel v tiskarni J. Krajca v Novem mestu.

Cena 25 krajcarjev.